

În linii mari se cunoaște povestea de dragoste dintre familia Rockefeller și arta modernă/contemporană. Cel mai important muzeu de gen din lume, "Museum of Modern Art" (MOMA), a fost pus pe picioare și funcționează cu banii dinastiei, Chase Manhattan Bank s-a numărat printre primele corporații care au investit în colecții de artă contemporană, iar în Rockefeller Center din New York se găsește o serie de sculpturi, picturi și basoreliefuri publice, considerate a fi reprezentative pentru spiritul american.

De-a lungul timpului două scandaluri importante au tulburat această relație de amor.

În 1932, Diego Rivera, unul din artiștii favoriți ai lui Abby Rockefeller, a primit sarcina de a realiza principală pictură murală pentru Rockefeller Center. Conform înțelegerii, subiectul ales urma să fie o prezentare a capitalismului și socialismului ca două viziuni opuse asupra societății. Însă trokistul Rivera a tratat subiectul cu mai multă indulgență decât erau dispuși Rockefelleri să-i acorde și a înfatisat pe partea comunistă un portret al lui Lenin, ceea ce i-a enervat pe magnati. "Dacă era într-o casă particulară nu era o problemă, dar este într-o clădire publică și situația este diferită. Oricât de mult nu-mi place să fac asta, mi-e teama că trebuie să-ți cer să înlocuiești figura lui Lenin cu a unui necunoscut" îi scria Nelson lui Rivera. Artistul nu s-a lăsat intimidat și a refuzat să facă vreo concesie. De partea cealaltă, Rockefellerii au distrus în final pictura și au înlocuit-o cu o creație intitulată "American Progress", semnată de Jose Maria Sert. Ulterior, mexicanul a refăcut tabloul original, sub numele de "Omul, stăpân al universului", astfel încât ne putem face o idee despre semnificația și filozofia agreeată atât de Rockefeller cât și de Ribera. În trecut fie spus, proporțiile dezacordului au fost multiplicat în special de considerații de PR, legate de figura controversată a lui Lenin, și nu au presupus o neînțelegere de fond asupra simbolurilor utilizate sau a ideii generale exprimate. Astfel,

prometeismul te izbeste de la prima vedere, ca si asemanarile stilistice cu picturi similare afisate in tarile comuniste. La fel sare in ochi si mana asamblata mecanic, care tine Pamantul suspendat, o prefigurare probabil a visului transhumanist, dar in esenta perfect congruenta cu abordarea revolutionara a tabloului. De o parte si de cealalta se confrunta doua persective caricaturizate asupra lumii: capitalismul (Dumnezeu-tiran, femeii care fumeaza, Darwin, forte armate) si comunismul (Lenin inconjurat de muncitori prieteni, Trotsky si Marx cu mana pe steagul rosu, Dumnezeu decapitat). Interpretarile abunda (reproducere figurativa a dialecticii, eliberarea prin stiinta, depasirea categoriilor politice, etc) desi nu cred ca se exclud reciproc. Daca ne uitam insa doar la indicatia oferita de titlul picturii, lectura sub simbolul lui Prometeu se detaseaza si subsumeaza celelalte teme. De altfel, aceasta figura mitologica contine in ea insasi cele doua mari subiecte dragi ale modernitatii, revolta impotriva divinitatii si iluminarea prin stiinta (focul oferit oamenilor inteles ca prima revolutie tehnologica), asa ca nu e de mirare cultivarea ei intensa.

Mai mult, daca ne uitam la celelalte opere de arta care populeaza Rockefeller Center, ne va surprinde acelasi titanism, chiar daca pe alocuri figura eroului grec este inlocuita de cea a unui personaj cu un destin similar, precum Atlas. Cat priveste "American Progress", pictura care a inlocuit creatia lui Rivera din holurile cladirii General Electric, tema nu difera prea tare, cu un Abraham Lincoln sprijinit pe Ralph Waldo Emerson, inconjurati amandoi de muncitori vanjosi (conjunctie a politicii, a artei si a muschilor), intr-un efort titanice, in sens literal, de constructie a unei noi societati, prefigurata in departare de zgarie-nori. Supraoameni goi pun umarul la propriu in aceasta misiune, intr-un tablou care respira un aer utopic-totalitar inconfundabil.

A doua coliziune dintre familia Rockefeller si arta moderna a avut loc in anul 1969, cand un grup de artisti new-yorkezi a realizat un poster cu masacrul de la My Lai sub numele "Si copiii". Desi initial au promis ca vor ajuta la diseminarea afisului, reprezentantii MOMA s-au retras imediat ce Nelson, sustinator entuziast al razboiului din Vietnam, a vazut despre ce este vorba. Confruntati cu un scandal de imagine, reprezentantii muzeului au decis sa includa posterul intr-o expozitie desfasurata anul urmator. Incidentul mi se pare semnificativ pentru functia artei moderne in viziunea totalitarilor de la stanga la dreapta si imi aminteste de ceea ce s-a intamplat cu avangardistii rusi. Futuristi ca Mayakovski, pictori abstracti ca Vasili Kandinski, poeti precum Alexander Blok, au cunoscut pasiunea revolutionara comunista, mai ales ca lumea veche fusese pusa la pamant cu violenta. Insa la scurt timp, cu totii au descoperit ca regimul nu mai are nevoie de energia lor distructiva. Operele lor au devenit reflectia unei "mentalitati burghez-individualiste", iar cei mai norocosi au evadat in Apus. In locul lor au rasarit artisti cuminti, ideologici, servili. Vremea idiotilor utili se sfarsise in Rusia, iar misiunea lor urma sa se mute in Occident, dupa cum a dovedit-o din plin Picasso, receptor al premiului pentru pace oferit de Stalin.

In suma, cred ca sponsorizarea si incurajarea creatiilor contemporane prin intermediul elitelor

finaciare are in special rolul de a promova nihilismul, demoralizarea completa a societatii si, in cele din urma, o revolutie sociala. Asta fara a exclude tendinta degenerativa inerenta modernismului, cel putin de la romantici incoace.

Criticul de arta britanic, Sir Herbert Read, a rezumat perfect situatia politica a artei contemporane: "...peste tot cel mai mare obstacol in crearea unei noi realitati sociale il reprezinta mostenirea culturala a trecutului – religia, filozofia, literatura si arta care constituie intregul complex al mintii burgheze". Or mai toate operele prizate astazi se disting tocmai prin acest asalt radical asupra a ceea ce a mai ramas din vestigiile culturale ale traditiei clasic-crestine. Si nu e nicio intamplare ca majoritatea artistilor importanti ai secolului, americani sau nu, au fost socialisti. Transformarea societatii pe liniile descrise in operele de arta de la Rockefeller Center sau ale comunismului nu se poate face fara aceasta opera esentiala de demolare. Si sa nu va imaginati ca din toata aceasta ecuatie lipseste si mana lunga a statului. Agentia de Stat a SUA care se ocupa cu finantarea artelor, The National Endowment for the Arts, a fost infiintata in anul 1964, ca urmare a lobbyului facut de familia Rockefeller, iar programele de sponsorizare si sustinere au luat in calcul cu predilectie artistii care aveau o tematica deconstructivista, ceea ce a dus la mai multe proteste publice din partea politicianilor conservatori. CIA s-a implicat direct in promovarea expresionismului abstract. Iar daca punem la socoteala si influenta exercitata prin intermediul universitatilor si scolilor de arta, abia atunci incepe sa ni se contureze o imagine mai precisa a dezastrului.{jcomments on}